Florovsky Gheorghe, Arhipreotul

PURUREA FECIOARĂ MARIA

Întreaga învățătură dogmatică despre Maica Domnului este exprimată în cele două nume ale sale: *Theotokos (* Născătoarea de Dumnezeu) și *Pururea Fecioară* . Ambele nume au primit recunoaștere catolică, ambele fiind acceptate de Biserica Universală. Noul Testament vorbește direct despre nașterea din fecioară a Mântuitorului; această dogmă este o parte integrantă a Tradiției Bisericii. „Întrupată din Duhul Sfânt și din Fecioara Maria" (sau „născută din Fecioara Maria"), spune Simbolul Credinței. Și aceasta nu este doar o afirmație a unui fapt istoric. Este o declarație *doctrinară* , o mărturisire de credință. Numele „Pururea Fecioară" a fost acceptat formal la Sinodul al Cincilea Ecumenic (553). Iar „Theotokos" (Născătoarea de Dumnezeu) este ceva mai mult decât un nume sau o exaltare laudativă. Este o definiție dogmatică într-un singur cuvânt. Chiar înainte de Sinodul de la Efes (431), numele Maicii Domnului era un criteriu al adevăratei credințe, un semn distinctiv al Ortodoxiei. Deja Sfântul Grigorie Teologul îl avertizează pe Cledonie: „Cine nu o mărturisește pe Maria drept Maica Domnului este străin de Dumnezeu" *(Epist. 101)* . Acest nume este folosit pe scară largă de Părinții secolului al IV-lea și poate chiar al III-lea, de exemplu, Origen - dacă îl credem pe Socrate Scholasticus *(Hist. Eccl. VII, 32)* și fragmentele păstrate în catene *(In Luc. hom. 6 și 7)* . Nestorie și susținătorii săi au respins și au discreditat tradiția deja stabilită. Cuvântul „Maica Domnului" nu apare în Scriptură - la fel cum cuvântul „Consubstanțială" nu apare acolo. Cu toate acestea, nici la Niceea, nici la Efes, Biserica nu a introdus nicio inovație fără precedent. Cuvinte „noi", „nebiblice" au fost alese tocmai pentru a exprima și păstra credința străveche a Bisericii. Este adevărat că al Treilea Sinod Ecumenic, preocupat în primul rând de hristologie, nu a dezvoltat o învățătură mariologică specială. Și prin urmare, este cu atât mai remarcabil faptul că trăsătura distinctivă, parola unică a *hristologiei ortodoxe,* a fost tocmai conceptul *mariologic* . „Theotokos" este cuvântul cheie al hristologiei. „În acest nume", spune Sfântul Ioan Damaschin, *„ este cuprins întregul mister al Întrupării " (De fide orth. III, 12; PG 94, 1029)* . După cum spune pe bună dreptate Petavius: „Quem in Trinitatis explicando dogmate ?moous...ou vox, eumdem hoc in nostro Incarnationis usum ac principatum obtinet TheotOkou nomen" [Așa cum cuvântul

„Consubstanțial" este folosit și semnificativ în explicarea dogmei Treimii, tot așa cuvântul „Maica lui Dumnezeu" este folosit în explicația noastră despre Întrupare] *(De incarnatione V, 15).*Motivul unei astfel de atenții este destul de clar. Învățătura cristologică, din care a fost eliminată dogma despre Maica lui Hristos, nu poate fi prezentată cu acuratețe și corectitudine. Toate erorile și controversele mariologice ale timpurilor noastre își au rădăcinile în pierderea orientării cristologice, deschizând un „conflict cristologic" acut. În „cristologia trunchiată" nu există loc pentru Maica lui Dumnezeu. Teologii protestanți nu au nimic de spus despre Ea. Totuși, a nu observa Maica înseamnă a nu-L înțelege pe Fiul. Și invers, se poate apropia de înțelegerea personalității Preasfintei Fecioare și se poate începe să se vorbească corect despre Ea doar în contextul cristologic. Mariologia nu este o învățătură independentă, ci doar un capitol dintr-un tratat despre Întrupare. Dar, desigur, nu este un capitol accidental, nu o anexă de care se poate lipsi. Face parte din însăși esența învățăturii. Taina Întrupării este de neconceput fără Maica Celui Întrupat. Totuși, această perspectivă cristologică este uneori ascunsă de o închinare imoderată, de extaze spirituale îmbătate. Pietatea trebuie să urmeze întotdeauna dogmei. Există o secțiune mariologică în doctrina Bisericii. Dar dogma Bisericii însăși este o „cristologie larg răspândită", o doctrină „totus Christus, caput et corpus" [întregul Hristos – Cap și Trup].

Numele „Născătoarea lui Dumnezeu" subliniază faptul că Cel născut din Maria nu este un „simplu om", nu o personalitate umană, ci Unul Născut Fiul al lui Dumnezeu, Unul din Sfânta Treime. Aceasta este piatra de temelie a credinței creștine. Să ne amintim formula calcedoniană: „Apoi, urmând Sfinților Părinți, mărturisim *pe Unul și Același Fiu* , Domnul nostru Iisus Hristos... născut mai înainte de toți vecii din Tatăl, după Dumnezeire, și în zilele din urmă născut *din Sine* pentru noi și mântuirea noastră, după umanitatea Mariei, Fecioara Născătoare a lui Dumnezeu." Astfel, accentul este pus pe *identitatea* completă a persoanei: „același", „al Său", „unus idemque" [Unul și Același] la Sfântul Leon cel Mare. Aici vedem și *dubla origine a* Cuvântului (dar nu *doi fii* : aceasta este o distorsiune nestoriană). *Există un singur Fiu* : Cel născut din Fecioara Maria este, în sensul cel mai deplin și mai precis al cuvântului, Fiul lui Dumnezeu. Conform Sfântului Ioan Damaschin, Sfânta Fecioară a născut „nu un om simplu, ci pe Dumnezeu adevărat" și totuși Dumnezeu „nu gol, ci întrupat". Același Care S-a născut în veșnicie din Tatăl, „în aceste zile din urmă" Se naște „fără schimbare" din Fecioară *(De fide orth. III, 12;*

PG 94, 1028) . Dar aici nu vom găsi un amestec a două naturi. „A doua naștere" este Întruparea. Nu *o persoană nouă* a venit pe lume din Fecioara Maria, ci Fiul Veșnic al lui Dumnezeu *s-a făcut om.* Acesta este misterul Maternității Fecioarei Maria. Maternitatea este, fără îndoială, o relație *personală* , o relație între două personalități. Și Fiul Mariei este cu adevărat o Persoană Divină. Numele Maicii Domnului rezultă inevitabil din numele Dumnezeului-om. Una este imposibilă fără cealaltă. Doctrina unității ipostatice include și conceptul de Maică a lui Dumnezeu. Spre cel mai mare regret al nostru, în vremea noastră, misterul Întrupării este prea adesea interpretat abstract, ca și cum ar fi o problemă metafizică abstractă sau un puzzle dialectic. Teologul care vorbește despre Întrupare alunecă cu o ușurință neobișnuită în labirinturile raționamentelor despre finit și infinit, despre etern și temporal, folosind aceste concepte doar pentru a denota relații logice sau metafizice – și, dus de dialectică, uită esențialul. El uită că, în primul rând, Întruparea este un act al Dumnezeului celui Viu, invazia Sa *personală* în ființa creată, „coborârea" Personalității Divine, a Dumnezeului *personal* .În multe dintre încercările actuale de a expune credința Tradiției în limbaj modern, există o tentă subtilă, dar distinctă, de docetism. Teologii moderni subliniază atât de viguros Divinitatea Celui Întrupat, încât viața Sa pământească se retrage în umbră, devenind „Incognito-ul Fiului lui Dumnezeu". Este evident că pentru acești autori nu există o identitate absolută între Fiul lui Dumnezeu și Hristosul istoric. Întreaga Întrupare este redusă la simboluri: Domnul Întrupat este considerat ca întruparea unui principiu sau a unei idei divine (fie că este vorba de Mânia lui Dumnezeu sau de Iubirea, Pedeapsa sau Mila, Judecata sau Iertarea), dar nu ca o Persoană Vie. Aspectul personal este eludat sau ignorat în mod deliberat, căci o idee - chiar și ideea de Iubire și Milă - nu poate accepta omul în filiație cu Dumnezeu: acest lucru este posibil doar pentru Domnul Întrupat. Ceva real și foarte important s-a întâmplat omului și pentru om atunci când Cuvântul lui Dumnezeu „S-a făcut trup și a locuit printre noi" sau, mai precis, „a locuit printre noi", conform expresiei pitorești a Apostolului Ioan *(Ioan 1:14)* .

„Dar când a venit împlinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie" (Galateni 4:4). Astfel, Scriptura confirmă adevărul pentru care Părinții Bisericii au luptat la Calcedon. Dar care este sensul și semnificația precisă a acestor cuvinte: „născut din femeie"? Maternitatea, chiar și pur umană, nu se epuizează prin simplul fapt al nașterii fizice. Numai o persoană aflată în orbire absolută poate să nu observe semnificația ei spirituală. Nașterea însăși stabilește o legătură

spirituală specială între mamă și copil. Această legătură este unică și irepetabilă: baza ei este afecțiunea și iubirea. Putem noi, spunând că Domnul nostru s-a „născut din Fecioara Maria", să uităm de această iubire? În această chestiune, ca și în hristologie în general, nicio părtinire docetică nu este permisă. Desigur, Isus a fost (și rămâne) Dumnezeul Veșnic; dar El S-a întrupat, iar Maria este mama Lui în sensul deplin al cuvântului. Altfel, Întruparea ar fi o minciună. Dar aceasta înseamnă că o ființă umană este legată de Domnul printr-o relație specială și foarte strânsă: ca să spunem pe față, pentru această persoană Isus nu este doar Domn și Mântuitor, ci și Fiu. Pe de altă parte, Maria a fost adevărata Mamă a Copilului ei, iar faptul că este Mamă a omului nu este mai puțin important decât faptul că este Maică a lui Dumnezeu. Copilul Mariei a fost Dumnezeu. Cu toate acestea, natura excepțională a situației nu a diminuat latura spirituală a maternității ei, așa cum Divinitatea lui Isus nu L-a împiedicat să fie un om adevărat și să experimenteze sentimente filiale ca răspuns la iubirea ei maternă. Și acesta nu este un argument lipsit de sens. Este inadmisibil să ne amestecăm în misterul sacru al relației unice, inefabile dintre Mamă și Fiul ei Divin. Dar este și mai puțin permis să trecem peste acest mister în tăcere deplină. În orice caz, ar fi o jalnică jale să vedem în Maica Domnului doar un instrument fizic pentru a-L îmbrăca în trup. O astfel de viziune nu este doar îngustă și blasfemie - a fost respinsă formal de Biserică încă din cele mai vechi timpuri. Maica Domnului nu este un „canal" prin care S-a născut Domnul, ci adevărata Maică, din care El ia natura Sa umană. Sfântul Ioan Damaschin formulează învățătura Bisericii în felul următor: Iisus nu a trecut „ca printr-un canal", ci a primit *din* trupul Ei, de o substanță cu noi *(De fide orth. III, 12; PG 94, 1028).*

Maria „a găsit har înaintea lui Dumnezeu" *(Luca 1:30)* . Ea a fost aleasă să slujească misterului Întrupării. Prin această alegere și destin veșnic, Ea a fost într-o oarecare măsură separată de umanitate, singularizată din creație. Se poate spune că Ea este plasată deasupra întregii creații. Ea este *un reprezentant al* rasei umane, dar în același timp o *depășește* . Există o contradicție în această alegere divină. Maria este separată de umanitate. Chiar înainte de Întrupare, ca viitoare Maică a Domnului Întrupat, Ea se află într-o relație specială și unică cu Dumnezeu, cu Sfânta Treime, căci ceea ce I se întâmplă nu este doar un eveniment istoric, ci împlinirea deciziei veșnice a lui Dumnezeu. Ea are un loc special în economia divină a mântuirii. Prin Întrupare, omul își recapătă unitatea cu Dumnezeu, ruptă și distrusă de Cădere. Umanitatea sfințită a lui Isus a devenit un pod peste abisul păcatului.

Iar umanitatea I-a fost dăruită de Fecioara Maria. Întruparea însăși a deschis o nouă cale pentru umanitate, a dat naștere unui om nou. În Întrupare, s-a născut „Ultimul Adam" – un Om în realitate, dar mai mult decât un simplu om: „Al doilea om este Domnul din ceruri" *(1 Corinteni 15:47)* . Și Maria, ca Mamă a acestui „Al Doilea Om", participă direct la misterul re-creării răscumpărătoare a lumii. Desigur, Ea este printre cei răscumpărați; Ea este prima care primește Mântuirea. Fiul Ei este Răscumpărătorul și Mântuitorul Ei, precum și Răscumpărătorul întregii lumi. Totuși, numai pentru Fecioara Maria este Răscumpărătorul lumii Fiul Ei, Pruncul pe care L-a purtat și L-a născut. Isus s-a născut „nu din sânge, nici din voia firii pământești, nici din voia omului, ci din Dumnezeu" (Ioan 1:13 – acest verset se referă atât la Întrupare, cât și la renașterea omului prin botez) – și totuși El este în sensul cel mai direct „rodul pântecelui" Mariei. Nașterea Sa supranaturală este imaginea și izvorul noii ființe, noua naștere spirituală a tuturor credincioșilor, care nu este altceva decât înfierea lui Dumnezeu – comuniunea cu umanitatea sfințită, „Al Doilea Om", „Ultimul Adam". Mama „Cel de-al Doilea Om" intră, fără îndoială, în noua viață în felul Ei special. Și nu ar fi prea îndrăzneț să spunem că pentru Ea Răscumpărarea a fost cumva anticipată în Întrupare însăși. „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri" *(Luca 1:35)* . Aceasta este o adevărată „epifanie" în plinătatea Duhului și a harului. „Umbrirea" este o expresie teofanică și un simbol teofanic. Și Maria este cu adevărat plină de har, plină de har – gratia plena. Bunavestire pentru Ea este *o anticipare a Rusaliilor.* Logica de neînțeles a alegerii divine ne împinge la această comparație îndrăzneață. Nu putem considera Întruparea ca un simplu truc metafizic care nu a avut niciun efect asupra soartei oamenilor care au participat la ea într-un fel sau altul. Dumnezeu nu *folosește niciodată*omul, ca un maestru, instrumentul său. Fiecare persoană este o personalitate vie. Sfânta Fecioară nu a devenit un „instrument" atunci când a fost „umbrită de puterea Celui Preaînalt". Desigur, poziția specială a Sfintei Fecioare nu este „realizarea" ei personală, nu este o recompensă pentru „merite" și nu este un „avans" în anticiparea meritelor și virtuților ei viitoare. Este un dar gratuit de la Dumnezeu, în adevăratul sens al gratia gratis data. Această alegere este eternă și absolută, deși nu necondiționată - este condiționată de misterul Întrupării. Maria ocupă un loc special în univers nu doar ca Fecioară, ci și ca Fecioară Maică — parqenom"thr, viitoarea Maică a Domnului. Rolul ei în Întrupare este dublu. Pe de o parte, ea asigură *continuitatea* rasei umane. Fiul ei, prin „a doua sa naștere", este Fiul lui David, Fiul lui Avraam și al tuturor „strămoșilor" (acest

lucru este subliniat în ambele versiuni ale genealogiei). Conform sfințitului martir Irineu de Lyon, Isus „a fost în fruntea lungii liste a omenirii" *(Adv. haeres. III, 18, 1: „longam hominum expositionem in se ipso recapitulavit")* , „a adunat în Sine toate popoarele răspândite de la Adam" (III, 22, 3) și „a asumat în Sine *creația antică " (IV, 23, 4)* . Dar, pe de altă parte, El „a arătat *noua naștere "* (V, 1, 3). El a devenit *Noul* Adam. A existat o ruptură bruscă în continuitatea rasei umane, o adevărată *revoluție* a esenței însăși a ființei. Și această revoluție începe cu Întruparea însăși, cu Nașterea „Celui de-al Doilea Om". Sfințitul Mucenic Irineu vorbește despre *întoarcerea* - de la Maria la Eva *(III, 22, 4)* . Ca Maică a Noului Om, Maria anticipează reînnoirea universală. Desigur, Iisus Hristos este singurul Domn și Mântuitor. Dar Maria este Maica Lui. Ea este „Steaua care descoperă Soarele", prefigurând răsăritul „Soarelui Mântuirii". Ea este „zorii zilei tainice" *(ambele expresii sunt din Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu)* . Și chiar Nașterea Maicii Domnului însăși aparține într-o oarecare măsură misterului mântuirii. „Nașterea Ta, Fecioară Născătoare de Dumnezeu, vestește bucurie întregului univers: căci din Tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeul nostru" *(Troparul Sărbătorii Nașterii Maicii Domnului)* . Gândirea creștină se mișcă întotdeauna în spațiul ideilor negeneralizate, ci personalități. Pentru Ea, misterul Întrupării este misterul Mamei și al Fiului. Maternitatea Fecioarei Maria este păzitoarea concretului evanghelic, de fața căreia fuge tot Docetism. În icoana tradițională orientală a Fecioarei Maria o vedem întotdeauna pe Fecioara cu Pruncul: aceasta este icoana Întrupării. Și, bineînțeles, nicio icoană, nicio imagine a Întrupării nu este posibilă fără Maica Domnului.

Astfel, Bunavestire este „începutul mântuirii noastre și descoperirea tainei din veacuri: Fiul lui Dumnezeu este Fiul Fecioarei, iar Gavriil aduce vești bune ale harului" (Troparul Sărbătorii Bunei Vestiri). Arhanghelul a declarat și a proclamat voința divină. Dar Fecioara nu tace ca răspuns. Ea răspunde chemării lui Dumnezeu, răspunde cu credință și smerenie. „Iată, roaba Domnului; fie-mi mie după cuvântul tău." Ea a acceptat decizia lui Dumnezeu și a răspuns chemării Sale. Acest răspuns al omului către Dumnezeu este extrem de important. Ascultarea Mariei echilibrează neascultarea Evei. În acest sens, Maria este numită a Doua Evă, așa cum Fiul Ei este al Doilea Adam. Această paralelă poate fi urmărită din cele mai vechi timpuri. Pentru prima dată – de Sfântul Iustin *(Dial. cum Tryph., 100)* . La Sfintul Mucenic Irineu găsim un concept deja dezvoltat, legat organic de ideea sa fundamentală de „înaintare". „Precum Eva, la cuvântul îngerului, a

căzut și a fugit de Dumnezeu, călcând porunca Lui, tot așa Maria, primind din cuvântul îngerului bună făgăduință că Dumnezeu se va naște din ea, a fost ascultătoare de acest cuvânt. Și deși una nu a ascultat de Dumnezeu, cealaltă L-a ascultat: astfel, Fecioara Maria a devenit mijlocitoare pentru fecioara Eva. Și precum prin fecioară neamul omenesc a fost supus morții, așa prin Fecioară este mântuit, pentru că neascultarea unei fecioare este echilibrată de ascultarea celeilalte" *(Adv. haeres. V, 19, 1)* . Sau în alt loc: „Așadar, nodul neascultării Evei este dezlegat prin ascultarea Mariei; căci ceea ce fecioara Eva a legat prin necredință, Fecioara Maria a dezlegat prin credință" *(III, 22, 4)* . Această comparație este tradițională atât pentru Orient, cât și pentru Occident, mai ales în discursurile catehetice. „Acesta este marele mister (magnum sacramentum): așa cum printr-o femeie moartea ne-a fost soarta, așa și viața ni s-a născut printr-o femeie", spune Fericitul Augustin (*De agone Christ., 24* - în alt loc îl citează pur și simplu pe sfântul mucenic Irineu). „Moarte prin Eva, viață prin Maria", proclamă aforistic Fericitul Ieronim *(Epist. 22: mors per Evam, vita per Mariam; PL 22, 408)* . Să citățm și un pasaj încântător dintr-o predică a Mitropolitului Filaret al Moscovei (1782–1867): „În zilele facerii lumii, când Dumnezeu a rostit Cuvântul Său viu și puternic: *fie* , cuvântul Creatorului a adus făpturi în lume; dar în această zi, fără precedent în existența lumii, când Divina Mariam a rostit blânda și ascultătoarea Ei *fi,* cu greu îndrăznesc să spun ce s-a întâmplat atunci, cuvântul făpturii Îl coboară pe Creator în lume. Și aici Dumnezeu rostește cuvântul Său: *Vei zămisli în pântecele tău și vei naște un Fiu... El va fi mare... El va domni în casa lui Iacov pentru totdeauna.* Dar - ceea ce este din nou minunat și de neînțeles - Cuvântul lui Dumnezeu însuși este încetinit să acționeze, reținut de cuvântul Mariei: *Cum se va face aceasta?* Smerita ei: *fie* , era nevoie , pentru ca maiestuoasa ei: *fie, să poată acționa.* Ce fel de putere ascunsă este conținută în aceste cuvinte simple:*Iată roaba Domnului: fie-mi mie după cuvântul tău* și produce un efect atât de extraordinar? „Această putere minunată este *devotamentul* pur și desăvârșit al Mariei față de Dumnezeu, cu voința, cu gândul, cu sufletul, cu toată ființa ei, cu fiecare facultate, cu fiecare acțiune, cu fiecare speranță și așteptare" *(Predică la sărbătoarea Bunei Vestiri a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, 1822)* . Întruparea este un act liber al lui Dumnezeu, dar ea dezvăluie nu numai omnipotența lui Dumnezeu, ci și, mai presus de toate, iubirea Sa paternă. Dumnezeu face din nou apel la libertatea umană, așa cum a făcut apel la ea la începutul timpurilor, când a creat ființele raționale. Inițiativa, desigur, aparține lui Dumnezeu. Totuși, întrucât mijlocul de mântuire ales de

Dumnezeu constă în unirea Persoanei Divine cu natura umană, omul nu poate rămâne un spectator pasiv la această taină. Prin buzele Mariei, reprezentanta umanității, întreaga rasă umană a răspuns deciziei răscumpărătoare a iubirii divine. Căci în ea însăși, în persoana ei, Maria reprezenta întreaga umanitate. Acceptarea supusă și bucuroasă a Răscumpărării, atât de frumos exprimată în „Cântarea Maicii Domnului", a fost gratuită. Desigur, această libertate nu presupune inițiativă – ci este o libertate autentică, libertate de iubire și de închinare, smerenie și încredere, libertate de colaborare (cf. Sfințitul Mucenic *Irineu de Lyon* , Adv. haeres. III, 21, 7: „Maria, *colaboratoare în lucrarea Mântuirii") – aceasta este libertatea umană. Harul lui Dumnezeu nu poate fi, ca să spunem așa, impus* mecanic omului. Trebuie să fie *acceptat* liber, în smerenie și ascultare.

Maria este aleasă să devină Maica Domnului Întrupat. Trebuie să presupunem că Ea a fost pregătită pentru această slujbă extraordinară – pregătită de Dumnezeu Însuși. Putem determina esența și caracterul acestei pregătiri? Aici ne confruntăm cu antinomia deja menționată. Preasfânta Fecioară este *reprezentanta* întregii rase umane, adică a umanității *decăzute* , a „ *Vechiului* Adam". Dar Ea este și „ *A Doua* Evă"; cu Ea începe *noua* generație. Prin sfatul veșnic al lui Dumnezeu, Ea este separată de umanitate, dar această „separare" nu rupe legătura Ei esențială cu rasa umană. Este posibil să încadrăm această contradicție misterioasă într-o schemă logică? Dogma romano-catolică a Neprihănitei Zămisliri a Fecioarei Maria reprezintă o încercare îndrăzneață și nobilă de soluție. Dar o astfel de soluție are sens doar în contextul concepției speciale și fundamental incorecte a păcatului originar în rândul catolicilor. Strict vorbind, această „dogmă" este doar o complicație inutilă, iar terminologia sa nefericită ascunde adevărul incontestabil al credinței catolice. „Privilegiul" Maicii Domnului nu se bazează pe „eliberarea de păcatul originar". Cu adevărat, Preasfânta Fecioară este dăruită plinătatea harului, iar puritatea ei personală este păstrată prin călăuzirea Duhului Sfânt. Dar acest lucru singur nu o eliberează de păcat. Păcatul a fost distrus doar pe Lemnul Crucii, iar înainte de Cruce era condiția obișnuită și universală a omenirii și nu se putea vorbi despre vreo „eliberare" față de el. Păcatul nu a fost distrus nici măcar prin Întrupare, deși reprezintă începutul unei noi Creații. Întruparea a fost doar baza, „punctul de plecare" al lucrării răscumpărătoare a Domnului. Și însuși „Al Doilea Om" intră în plinătatea slavei Sale prin porțile morții. Răscumpărarea este un act complex în care este necesar să se distingă

elementele sale individuale, deși a fost conceput și hotărât în întregime de sfatul veșnic al lui Dumnezeu. Proiectat pe axa timpului, actul unic al răscumpărării se descompune în etape separate care se reflectă una în cealaltă, iar împlinirea finală
este *anticipată* și *formată* în fiecare dintre ele. Răscumpărarea are o istorie și merge înainte. Maria, ca Maică a Celui Întrupat, a primit harul Întrupării, dar aceasta nu este *plenitudinea absolută* a harului, întrucât Răscumpărarea nu s-a *împlinit* încă . Totuși,
dreptatea *personală* este posibilă chiar și într-o lume nerăscumpărată și cu atât mai mult într-o lume în care Răscumpărarea se împlinește. Adevărata problemă teologică este problema alegerii lui Dumnezeu. În Întrupare, Mama și Pruncul sunt legați inseparabil. Întruparea este un punct de cotitură în istorie și fiecare punct de cotitură este inevitabil contradictoriu: combină vechiul și noul. Restul este tăcere. Să părăsim raționamentul și să contemplăm cu uimire manifestarea Misterului.

Experiența interioară a Maicii Domnului ne este ascunsă. Prin însăși natura acestei experiențe, ea nu este accesibilă nimănui altcuiva. Este misterul persoanei Sfintei Fecioare. Iar Biserica, vorbind despre Maria, evită definițiile dogmatice. Ea recurge la limbajul poeziei rugătoare, la limbajul imaginilor și metaforelor antinomice. Nu există nici motiv, nici nevoie să credem că Preasfânta Fecioară a realizat imediat toată plinătatea, toată bogăția harului dăruit ei de Domnul. Nu există nici nevoie, nici motiv să credem că „plinătatea" harului în acest caz este înțeleasă aritmetic și înseamnă colecția tuturor perfecțiunilor posibile și a întregii diversități a darurilor spirituale. Cuvântul „plinătate" se referă *la Maria* : era plinătate *pentru Ea* ; Ea era *plină de* har. Și acesta era un har special, harul Maicii Domnului, al Fecioarei Mame, al „Miresei Necăsătorite". Desigur, Ea are propria Sa cale spirituală, creștere personală în har. Întreaga semnificație a misterului Mântuirii I se dezvăluie treptat. Și Ea participă la Jertfa Crucii: „Și o sabie îți va străpunge sufletul" *(Luca 2:35)* . O lumină puternică a strălucit doar la Înviere. Înainte de aceasta, Hristos nu fusese încă glorificat. Și după Înălțare, o vedem pe Preasfânta Fecioară printre Apostoli, în centrul Bisericii în creștere. Un lucru este sigur: Preasfânta Fecioară a păstrat toată viața impresia (dacă se poate spune așa) a vizitării îngerești, a Buneivestiri a tainei miraculoase și a împlinirii ei în inima Ei. Și oare oare altfel? Să repetăm încă o dată: esența experienței Ei ne este ascunsă. Dar dacă abandonăm complet căutarea unor presupuneri pioase, nu ar fi aceasta o trădare a tainei în sine? „Maria însăși păstra toate aceste lucruri, cugetând în inima ei" *(Luca 2:19)* . Întreaga ei viață interioară era centrată în jurul acestui eveniment. Căci taina Întrupării

este, fără îndoială, și taina persoanei Ei. Poziția Ei în această lume este unică și exclusivă și trebuie să o potrivească cu calitățile Ei personale. Aceasta este însăși esența perfecțiunii Ei speciale, numită „Pur și simplu virginitate". Maria este *Fecioară.* Virginitatea aici nu este doar o stare fizică. Este, în primul rând, o viziune interioară specială *asupra lumii.*, fără de care virginitatea trupească nu aduce niciun beneficiu. Și numele Pururea Fecioară, desigur, se referă nu numai și nu atât de mult la domeniul fiziologiei. Se referă nu numai la nașterea din fecioară și nu înseamnă doar că Ea a rămas necăsătorită în viitor (dacă credem în zămislirea imaculată și în Divinitatea lui Isus, atunci aceasta din urmă este fără îndoială). Neagă în primul rând orice element „erotic" al vieții spirituale, orice dorințe și pasiuni senzuale și egoiste, orice distragere a minții și a inimii. Virginitatea trupească este doar un semn exterior al integrității și purității spirituale - la urma urmei, numai cei curați la inimă, se spune, „îl vor vedea pe Dumnezeu". Virginitatea este eliberarea de patimi, adevărată, constituind esența vieții spirituale. Eliberarea de patimi și „atracții" este eliberarea de puterea „gândurilor", impermeabilitatea la rău, după cuvintele Sfântului Ioan Damaschin. Sufletul Mariei este supus numai lui Dumnezeu și tinde numai către El. Toate gândurile și dorințele ei sunt îndreptate (atrase, atrase, după cuvintele Sfântului Ioan) către obiecte demne de dorință și afecțiune. Ea nu cunoaște pasiunea. Ea păstrează virginitatea minții, sufletului și trupului *(Hom. 6, in Nativitatem BV Mariae 9 et 5; PG 96, 676A et 668C)* . Acesta este un apel complet către Domnul, o dedicare completă a sinelui, a întregii sale vieți, lui Dumnezeu. A fi cu adevărat „Slujitoarea Domnului" înseamnă a fi Pururea Fecioară, fără pofte carnale. Virginitatea spirituală este fără păcat, dar totuși nu „perfecțiune" și nu este libertate de ispită. Chiar și Domnul nostru a fost într-un fel vulnerabil la ispite – nu întâmplător Satana L-a ispitit în deșert... Probabil că Maica Domnului a avut propriile ispite, dar le-a învins cu credință fermă și fidelitate față de Dumnezeu. Iar iubirea maternă obișnuită, pământească, la apogeul său se transformă în autoidentificare spirituală cu copilul – un sentiment care include atât abnegația, cât și sacrificiul. Și Maria și-a iubit Fiul, desigur, nu mai puțin decât o mamă obișnuită iubește un copil obișnuit. Fiul ei va fi mare și se va numi Fiul Celui Preaînalt *(cf. Luca 1:32)* . Evident, acesta este Cel „care va veni", Mesia *(cf. Luca 7:19)* . Maria își mărturisește credința în „Cântarea Fecioarei Maria", un imn de laudă și mulțumire mesianică. Maria nu putea să nu înțeleagă sensul a tot ceea ce i se întâmpla, dar cel mai probabil a înțeles-o treptat, în timp, formând promisiuni misterioase în inima ei. Exista o singură cale pentru ea. Era absorbită de un singur gând, de o singură

ascultare de Dumnezeu, Care „a privit la smerenia roabei Sale” și „a făcut lucruri mari” pentru ea. Apostolul Pavel descrie starea și frumusețea fecioriei în felul următor: „Femeia necăsătorită se îngrijește de cele ale Domnului, cum să-I placă Domnului, ca să fie sfântă atât cu trupul, cât și cu duhul” *(1 Corinteni 7:34)* . Culmea acestei slujiri feciorelnice este sfințenia Pururea Fecioarei, a Preacuratei și Neprihănitei.

Cardinalul Newman, în admirabila sa Scrisoare către Rev. E. B. Pusey, D.D., despre lucrarea sa Irenicon (1865), remarcă pe bună dreptate: „Teologia se ocupă de lucruri supranaturale și cercetează mereu mistere pe care intelectul nu le poate nici înțelege, nici apropia de sine. Gândul se întrerupe, iar a încerca să-l continue sau să-l termine înseamnă a te cufunda într-un abis. Fericitul Augustin ne avertizează că, dacă încercăm să găsim și să conectăm capetele liniilor care duc la infinit, vom începe doar să ne contrazicem...” (*Dificultăți resimțite de anglicani în Învățătura Catolică, ediția a 5-a , p. 430)* . Toți sunt de acord că dogma este, în cele din urmă, criteriul adevărului oricărei tradiții creștine. Argumentele istorice, fie din antichitate, fie din tăcere, se dovedesc a fi de puțin folos aici. Ele trebuie supuse unei examinări teologice atente în lumina întregii credințe creștine. Întrebarea este: păstrăm credința Scripturii și a Bisericii, înțelegem și mărturisim Crezul în sensul în care ne este dat, credem pe bună dreptate în adevărul Întrupării? Să-l citățm încă o dată pe Newman. „Ceea ce vreau să spun”, continuă el, „este că, odată ce ne-am obișnuit cu afirmația că Maria l-a născut, apoi l-a alăptat și l-a purtat în brațe pe Cel Veșnic, care devenise copil, ce poate opri avalanșa tot mai rapidă de gânduri și conjecturi pe care le provoacă conștiința acestui fapt? Ce uimire și venerație ne cuprinde la gândul că creația s-a apropiat atât de mult de Esența Dumnezeirii!” *(Op. cit., p. 431)* . Din fericire, teologul este călăuzit în căutarea sa nu numai de logică și erudiție. El este călăuzit de credință: „credo ut intelligam” [Cred pentru a înțelege]. Credința luminează mintea. Cunoașterea, memoria trecutului, prind viață în experiența continuă a Bisericii. Teologia catolică urmează autoritatea magistrală a Bisericii, tradiția ei vie. Teologul ortodox însuși *trăiește în Biserică,* în Trupul lui Hristos. Biserica este acel trup mistic unde, am putea spune, Taina Întrupării nu încetează niciodată să acționeze, dezvăluind fațete mereu noi în sacramente și în experiența rugăciunii. În Biserica Cerească - adevărata Biserică Catolică și Ecumenică - misterul Noii Umanități apare ca o ființă nouă și reală. Și aici, în unitatea vie a Trupului mistic al lui Hristos, persoana Preasfintei Fecioare apare în toată splendoarea și slava ei. Aici Biserica contemplă

perfecțiunea ei de neatins. Aici devine clar cât de inseparabil este unită cu Fiul, cu „Cel ce șade de-a dreapta Tatălui". Pentru ea, împlinirea a ceea ce urmează să vină pentru omenire a venit deja. „Ai fost mutată la viață, Maica Vieții", cântă Biserica. „Mormântul și moartea n-au putut-o ține pe Maica lui Dumnezeu... căci, fiind Maica Vieții, Cel ce a intrat în pântecele pururea fecior te-a mutat la viață" *(Troparul și Condacul de la Praznicul Adormirii Maicii Domnului)*Să repetăm: aceasta nu este atât o „răsplată" pentru puritatea și virtutea ei, cât o consecință necesară a slujirii ei ca Maică a lui Dumnezeu, Maica lui Dumnezeu. Biserica Triumfătoare este, în primul rând, o Biserică care se roagă, ființa ei fiind o participare vie la slujirea lui Hristos, la mijlocirea și iubirea Lui răscumpărătoare. Unirea cu Hristos, care este scopul existenței Bisericii – și al fiecărui creștin în parte – este, în primul rând, o participare la iubirea Lui jertfelnică pentru omenire. Și aici un rol imens îi revine Celui care este legat în mod unic de Mântuitorul – prin legăturile iubirii materne. Maica lui Dumnezeu devine Maica tuturor celor vii, a întregului neam creștin, a fiecăruia născut și renăscut în Duh și adevăr. Culmea iubirii materne – autoidentificarea cu copilul – se manifestă aici în toată plinătatea sa. Biserica nu spune prea multe în dogmă despre misterele propriei sale existențe. Iar misterul Mariei este misterul Bisericii. *Biserica Maică* și *Maica lui Dumnezeu* dau naștere împreună la viață nouă. Și amândouă sunt *Întâistătătoare* . Biserica îi cheamă pe credincioși la ea și îi ajută să crească spiritual în aceste mistere ale credinței, misterele propriei lor existențe și destin spiritual. În Biserică, ei învață să-l contemple pe Hristosul viu împreună cu sinodul triumfător, Biserica întâiului născut, scrisă în ceruri *(cf. Evrei 12,23)* , și să-i adore. Și în acest sinod strălucitor de slavă, ei descoperă chipul orbitor al Preasfintei Născătoare a Domnului și Mântuitorului, un chip plin de har și iubire, de compasiune și milă - chipul „mai cinstit decât Heruvimii și mai slăvit fără seamăn decât Serafimii, care fără stricăciune a născut pe Dumnezeu Cuvântul". În lumina acestei contemplări și în spiritul credinței, teologul trebuie să-și împlinească lucrarea - să explice credincioșilor și tuturor celor care caută adevărul misterul maiestuos al Întrupării. Acest mister, începând din vremea Părinților, este simbolizat printr-un singur nume sacru: Maria, Maica lui Dumnezeu, Maica Dumnezeului Întrupat.